

трансформації допомагає зберегти індивідуальний стиль автора та передати його ідеї в новому мовному контексті.

Література:

1. Зубков М. Г, Мюллер В. М. *Сучасний англо-український та українсько-англійський словник (100 000 слів)*. Видавничий дім «Школа», 2018 р. 752 с.
2. Корунець І. В. *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)* : підручник. Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.
3. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. *Практичний курс перекладу з англійської мови на українську : навч. посібник*. Вінниця : Нова книга, 2011. 136 с.
4. Едгар Аллан По. *Серце виказало* / укр пер. В. Й. Шовкун, 1992. URL: <https://ukrtvory.in.ua/serce-vikazalo-edgar-allan-po/> (дата звернення: 20.03.2023).
5. *The Tell-Tale Heart. A horror classic by the original horror master*. URL: <https://genius.com/Edgar-allan-poe-the-tell-tale-heart-annotated/> (дата звернення: 20.03.2023).

CHALLENGES FOR TRANSLATING ENGLISH AI TERMS INTO UKRAINIAN

Fedorov I. V.

Group ПЕРМ12214д

Borys Grinchenko Kyiv University

Research supervisor – Cand. of Philological Sc., Associate Professor Snitsar V. P.

In the process of development of information technologies and increase of the knowledge flow, there is a gradual transition to the introduction of new technologies using artificial intelligence systems into various spheres of human activity. It has become possible due to the development of more efficient algorithms for data processing and analysis, and the organization of the process of communication between users and computers. Artificial intelligence (AI) is an artificial system that imitates human decision-making in the course of human activity. Although AI is considered to be a field of computer science, it attracts the attention of many scholars from other fields of knowledge, including linguists.

Due to the complex and multi-level nature of the formation of terms and their synonymy, difficulties arise in the process of their translation. Since the task of translation is to ensure equivalence between the source and target texts, special attention should be paid to terms: they determine the information content of a specialized text, being a kind of key organizing, structuring and encoding specialized information.

The range of translation techniques applied to different categories of the AI terms seems to depend on their structure. We suggest viewing a translation technique as «any operation concerning the source text with the purpose of producing the target text» [3, p. 6]. For the purposes of our research, it seems reasonable to differentiate translation techniques according to the rank they are used at – the word level or the level of collocations.

The material under study made it possible to classify all the researched terms into **single-word terms** and **terminological collocations**.

Single-word terms are mostly transcoded (90%), while 10% of terms are calqued. According to V. Karaban, **transcoding** comprises 1) transliteration, 2) transcribing, 3) mixed transcoding, and 4) adaptive transcoding [2, p.282]. The frequency of the transcoded terms usage decreases with the increase of a structural complexity of terms. **Transliteration**, or «a formal reproduction of the source language lexical unit using the alphabet of the target language»

[2, p. 282] is applied in rendering single-word AI terms (10%) that acquired the status of internationalisms: *robot* – робот; *model* – модель.

Most of the transcoded terms (90%) are translated by means of **adaptive transcoding**. Adaptive transcoding is partial adaptation of the form of the source language word to phonetic or grammatical structure of the target language [2, p.282]. Adaptive transcoding is used to convey the terms of Greek and Latin origin whose form needs to be adapted to the norms of the target language (TL): *algorithms* – алгоритми; *emergent* – емерджентний. The form of the source language (SL) term *algorithms* was adapted to the phonological and morphological structure of the TL term *алгоритми*. SL diagraph *th* is conveyed by the TL consonant *m*. Plural ending *-s* of the English term *algorithms* is replaced by the flexion *-u* of the Ukrainian plural noun *алгоритми*. The form of the SL term *emergent* was adapted to the phonological and morphological structure of the TL term *емерджентний* by adding the suffix *-н* and masculine ending *-ий*.

Prefixal AI terms (10 %) are translated by means of **calquing**, i.e. «the replication of the structure of the SL terminological compound» [4, p. 72]: *ultra-powerful* – надпотужний; *non-computable* – необчислювальний.

Since the aim of the research is to check the hypothetical dependence of the translation techniques choice on the SL term structure, we subdivided all terminological collocations into structural groups according to the part of speech of its first components: **adjectival collocations** and **nominal collocations**.

If the number of elements in the TL collocation is identical to the SL collocation and they go in the same sequence, the technique was labelled as **calquing** [3, p. 9]. Provided the number of the elements in the TL collocation was the same as in the SL, but their sequence was different, it was classified as **permutation** [3, p. 9]. If the number of words in the TL collocation was larger as compared to the SL one, then this technique was regarded as **amplification** [5, p. 510].

The prevailing majority of 2- and 3-component adjectival and nominal terminological collocations are translated by means of calquing (70%). Calquing was mostly applied in rendering the adjectival collocations formed by the model Adj+N: *neural networks* – нейронні мережі; *artificial intelligence* – штучний інтелект; *non-algorithmic creativity* – неалгоритмічна творчість. The terminological collocations formed by Adj+N+N are translated by means of transposition of parts of speech: *human-like imitation mind* - людиноподібний імітаційний розум (the SL noun *imitation* is replaced by the TL adjective *імітаційний*).

The most common technique in translating nominal collocations formed by the model N + N is also calquing: *expert systems* – експертні системи; *computer programs* – комп'ютерні програми. Translation is performed beginning with the adjunct (functioning as an adjective) of the SL asyndetic noun cluster. The combined use of permutation and addition accounts for 15% (*programming overseer* – спостерігач за виконанням програми), while the share of simple permutation is 10% (*medical records system* – система медичних записів).

The nominal collocations of the model N+N+N (5%) were translated by means of permutation coupled by the transposition of parts of speech: *optimization search algorithm* – алгоритм оптимізаційного пошуку (SL noun *optimization* is replaced by the TL adjective *оптимізаційного*).

The names of software and programming languages were not translated but rendered through **transplantation** which means «transferring of the foreign element without any changes» [1, p. 18], i.e. they were transferred into the target text in the original spelling: *WATSON*, *PYTHON*, *ALPHAGO*, *C++*, *POWER POINT*.

The subject knowledge required for the professional translation in the area of artificial intelligence primarily includes the meanings of the terms, as well as the understanding of their notional structure. The techniques of translation of the single-word terms include transcoding (transliteration and adaptive transcoding) and calquing. The choice of translation techniques in respect to the terminological collocations depends on their structure, as well as structural models. Calquing dominates within the category of the English-language adjectival collocations, but its share substantially falls if the nominative components prevail.

References:

1. Гудманян, А.Г., Баклан, І.М. Відтворення англомовних елементів у перекладі німецьких публіцистичних текстів українською мовою. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2020. 41, С. 17–21.
2. Карабан, В.І. *Переклад англійської наукової і технічної літератури*. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
3. Chernovaty, L. *Rendering English pharmacological terms into Ukrainian: Translation and didactic dimensions*. *SHS Web of Conferences*. 2021. 105. P. 1–14.
4. Chernovaty, L. *English language-teaching terminology and its translation into Ukrainian*. *Багатомірний простір філології: колективна монографія / ред. В. Д. Бялик*. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. С.71–97.
5. Molina, L., Albir A.H. *Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach*. *Meta: Translators' Journal*, 2002. Vol. 47 (4), P. 498–512.

ТРУДНОЩІ УСНОГО ПОСЛІДОВНОГО ДВОСТОРОННЬОГО ПЕРЕКЛАДУ ІНТЕРВ'Ю

Ходаковська В. І.

гр. МАУП-25

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.філол.н, доцент Іванців О. В.*

Під час усного перекладу спеціаліст перекладає інформацію з мови, яку він сприймає на слух. Дослідники виділяють два основних методи усного перекладу – синхронний та послідовний. Синхронний переклад відбувається в реальному часі, перекладач відтворює висловлювання цільовою мовою одночасно з особою, яка його говорить. Для цього перекладу необхідне спеціальне технічне обладнання: звукоізоляційне приміщення, гарнітура та мікрофони [7]. Послідовний переклад поділяється на сегменти, перекладач очікує, поки доповідач закінчить говорити і лише після цього перекладає сказане цільовою мовою [7]. У послідовному перекладі спеціаліст має більше часу для обробки та передачі інформації. Вибір методу перекладу залежить від типу події, кількості цільових мов, тривалості заходу та інших факторів [7]. В послідовному перекладі виділяють декілька видів. За формою це може бути абзацно-фразовий переклад, переклад із записом або переклад без запису [3]. Також існує повний та скорочений переклад в залежності від обсягу інформації, яка перекладається. Крім того, переклад може бути одностороннім або двостороннім, залежно від напрямку перекладу [3].

Усний послідовний двосторонній переклад – це вид перекладу, який часто використовується під час переговорів, інтерв'ю, конференцій та виступів. Перекладач виступає посередником між розмовниками, які потребують взаєморозуміння, але не знають мови один одного [2, с. 133; 3]. Процес усного послідовного двостороннього перекладу базується на активному слуханні, аналізі інформації та відтворенні її цільовою